

УДК 374.71

Наталія Зайченко, кандидат педагогічних наук,
докторант кафедри соціальної педагогіки та інформаційних технологій в освіті
Національного університету біоресурсів і природокористування України, м. Київ

РОЛЬ “КУЛЬТУРНО-ПРОСВІТНИЦЬКИХ МІСІЙ” У РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОЇ ОСВІТИ У МЕКСИЦІ У 1920 – 1950-Х РОКАХ

У статті здійснюється аналіз ролі “культурно-просвітницьких місій” у розвитку сільської освіти у Мексиці у 1920 – 1950-х роках. Описано процес організації “культурно-просвітницьких місій” у Мексиці, визначено характер їх діяльності у 1920 – 1950-х роках.

Зазначено, що вони були спрямовані насамперед на поширення знань серед селянства, подолання неписьменності, розвиток елементарної освіти на селі, разом з тим сприяли покращенню соціально-економічних умов життя регіонів Мексики. Значним був внесок “культурно-просвітницьких місій” у становленні освіти дорослих, розвитку народної освіти у Латинській Америці.

Ключові слова: “культурно-просвітницькі місії”, освіта на селі, сільська школа, кампанія боротьби з неписьменністю.

Лит. 7.

Наталія Зайченко, кандидат педагогических наук,
докторант кафедры социальной педагогики и информационных технологий в образовании
Национального университета биоресурсов и природопользования Украины, г. Киев

РОЛЬ “КУЛЬТУРНО-ПРОСВЕТИТЕЛЬСКИХ МИССИЙ” В РАЗВИТИИ СЕЛЬСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ В МЕКСИКЕ В 1920 – 1950-Е ГОДЫ

В статье осуществляется анализ роли “культурно-просветительских миссий” в развитии сельского образования в Мексике в 1920 – 1950-е годы. Описан процесс организации “культурно-просветительских миссий” в Мексике, определен характер их деятельности в 1920 – 1950-е годы.

Отмечено, что они были направлены прежде всего на распространение знаний среди крестьянства, преодоление неграмотности, развитие элементарного образования в сельской местности, вместе с тем способствовали улучшению социально-экономических условий жизни сельских регионов Мексики. Значительным был вклад “культурно-просветительских миссий” в становлении образования взрослых, развитии народного образования в Латинской Америке.

Ключевые слова: “культурно-просветительские миссии”, образование в сельской местности, сельская школа, кампания борьбы с неграмотностью.

Natalia Zaychenko, Ph.D. (Pedagogy) Doctoral of Social Pedagogic and Information
Technologies at Education Department
National University of Bioresources and Natural Resources of Ukraine, Kyiv

THE ROLE OF “CULTURAL AND EDUCATIONAL MISSIONS” IN DEVELOPMENT OF RURAL EDUCATION IN MEXICO IN 1920 – 1950S YEARS

Role of “cultural and educational missions” in development of rural education in Mexico in 1920 – 1950s years has been analyzed in the article. The process of organization of “cultural and educational missions” in Mexico has been described, nature of their activity in 1920 – 1950s years has been defined.

It has been noted that they were directed first of all towards dissemination of knowledge among peasantry, illiteracy overcoming, development of rural elementary education, at the same time promoted improvement of social and economic living conditions of rural regions of Mexico. The contribution of “cultural and educational missions” to formation of education of adults, development of national education in Latin America was been considerable.

Keywords: “cultural and educational missions”, rural education, rural school, campaign of fighting against illiteracy.

Постановка проблеми у загальному вигляді. На початку ХХ ст. неписьменність та неосвіченість населення Мексики, особливо у сільській місцевості, була тим гальмівним фактором, що

перешкоджав історичному процесу модернізації країни й викликав складні суперечності у забезпеченні найістотніших соціальних потреб мексиканського народу. Одним з дієвих державних заходів на шляху подолання неписьменності

РОЛЬ “КУЛЬТУРНО-ПРОСВІТНИЦЬКИХ МІСІЙ” У РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОЇ ОСВІТИ У МЕКСИЦІ У 1920 – 1950-Х РОКАХ

населення у першій половині ХХ ст. були “культурно-просвітницькі місії”, які сприяли не лише поширенню знань серед населення Мексики, але й зіграли значну роль у розвитку освіти на селі й розбудові інфраструктури сільських шкіл.

Проблема “культурно-просвітницьких місій” у розвитку сільської освіти у Мексиці знайшла відображення у наукових роботах іспаномовних авторів А. Кастільо (I. Castillo), Ф. Ларройо (F. Larroyo), М. Міньяно (M. Minano Garcia), А. Сантьяго Сьєрра (A. Santiago Sierra), М. Санчеса Росадо (M. Sanchez Rosado), Л. Хіменеса (L. Jimenez) та ін.

Мета статті – визначити роль “культурно-просвітницьких місій” у розвитку сільської освіти у Мексиці у 1920 – 1950-х роках.

Виклад основного матеріалу. У часи порфіріату неписьменними у Мексиці були 78,5% населення, у 1910 р. з 15.166.369 жителів країни 11.343.268 не вміли ні читати, ні писати, з них – 7.065.456 осіб були старше 12-річного віку, 2.168.980 – шкільного віку (від 6 до 12 років), 2.608.835 – віком менше 6 років [1, 126].

Прийнятий у 1867 р. основний закон про освіту уніфікував систему освіти у Мексиці й проголосив елементарну освіту безкоштовною, обов’язковою й світською. Відповідно до декрету 31 травня 1911 р. президента Ф. де ля Барра у країні з’явилися перші сільські початкові школи.

Мексиканська революція 1910 – 1917 років сколихнула селянські сили, у вирі революційних подій селяни рішуче вимагали соціальних перетворень. Конституція Мексики 1917 р. (з пізнішими змінами діє нині) раніше, ніж це мало місце у розвинутих західних країнах, визнавала важливі соціальні та економічні права громадян. Конституція Мексики 1917 р. визначила наступне: право на освіту, що надається державою – федерацією, штатами, муніципіями, – має на меті розвиток усіх людських здібностей, виховання любові до батьківщини й усвідомлення міжнародної солідарності у дусі незалежності й справедливості; принципи, якими має керуватися освіта, не повинні мати нічого спільного з жодною релігійною доктриною й, засновані на прогресі науки, вони слугують для боротьби з невіглаством та його наслідками, рабством, фанатизмом й забобонами; така освіта при цьому має бути демократичною; національною; має сприяти покращенню відносин між людьми (ст. 3) [2].

У педагогічній думці Мексики на початку ХХ ст. набувають сили нові соціально-педагогічні ідеї. Педагоги Х. Баранда (Joaquín Baranda), Х. Сьєрра (Justo Sierra) виступають за розвиток у Мексиці освіти, яка відповідає національним

потребам країни; закликають до розбудови навчальних установ народної освіти, до соціальної підтримки ущемлених груп, особливо представників індіанських груп населення, що сприятиме досягненню національної єдності.

У промові до Вищої ради з народної освіти Х. Сьєрра зазначав: “школа є спасінням нашої національної ідентичності; з нею ми пов’язуємо сподівання на збереження нашої мови, консолідацію нашого характеру”. Освіта є соціальним процесом, який охоплює усі аспекти життя, стверджував педагог, народна школа то є саме життя [3, 375].

Мексиканський педагог Г. Торрес Кінтеро (Gregorio Torres Quintero) обґрунтовував думку, що саме держава має захищати права дітей й піклуватися про їх захист. Насамперед вона має забезпечити умови для розвитку обов’язкової, безкоштовної, світської елементарної освіти. Чому діти, які проживають у міських центрах, мають кращі умови навчання, ніж ті, що живуть у селищах, – задається питанням педагог; – не варто диференціювати права й дозволяти привілеї на освіту, – закликав він.

Також Г. Торрес Кінтеро розмірковував над проблемою нестачі вчителів на селі та складності їх професійної підготовки у Мексиці. Педагог вважав, що підготовку вчителів для роботи у сільській місцевості необхідно здійснювати у спеціальних навчальних закладах на селі, адже за такої умови вчитель буде добре ознайомлений з місцевими потребами регіону, у якому навчатиме дітей. Прикладом такого навчального закладу Г. Торрес Кінтеро назвав школу “Хосефа Ортіс Домінґес” (Escuela Superior Josefa Ortiz Domínguez) [4, 17 – 18].

Мексиканський педагог М. Саенс (Moises Saenz Garza) обґрунтовував соціально-педагогічні ідеї на засадах соціально-віталістської доктрини. Освіта й виховання людини є тими життєвими процесами, які модифікують, реконструюють людський досвід особистості, зазначав він. Коли мовиться про виховні цінності, то маються на увазі цінності гуманності й життя людини. Умови життєдіяльності суспільства змінюються, а отже, змінюються й освітньо-виховні орієнтири [3, 477].

Освіта й виховання сприяють соціальному розвитку людини, наголошував М. Саенс. Здобуваючи досвід діяльності у різних соціальних контекстах (родина, народ, поселення, громада), людина навчається “техніці соціалізації”, формується як громадянин. На засадах співдіяльності, солідарності людей побудована демократична організація суспільства [3, 478 – 479].

Під впливом філософії Д. Дьюї, прихильність

РОЛЬ “КУЛЬТУРНО-ПРОСВІТНИЦЬКИХ МІСІЙ” У РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОЇ ОСВІТИ У МЕКСИЦІ У 1920 – 1950-Х РОКАХ

до якої М. Саенс проніс через усе життя, він відстоював ідеї розбудови “школи дії” у Мексиці, демократичні цінності соціально-культурного розвитку найбільш нужденних груп населення, зокрема індіанського населення у рідній країні.

Педагог Р. Рамірес (Rafael Ramirez) стверджував, що мексиканська сільська школа є тією інституцією, яка по-справжньому виконує соціалізаційну функцію, вона створена задля сприяння соціальній інтеграції численних груп населення; школа виконує соціалізаційну функцію тоді, коли досягається організація спільності, коли вчитель і учні об’єднані спільними інтересами, а їх діяльність організована задля спільних цілей; коли діяльність школи гармонійно поєднана з суспільним життям, а у змісті навчання передбачаються способи діяльності, необхідні людині для соціального життя [1, 214].

Першим головою Секретарії народної освіти у 1921 р. був призначений Х. Васконселос (Jose Vasconcelos Calderon), ректор Мексиканського національного університету. Важливими завданнями Секретарії народної освіти педагог визначав подолання неписьменності у країні, розбудову сільських шкіл й улаштування культурно-просвітницьких місій у сільській місцевості.

У 1922 р. голова Департаменту шкіл Мексики Р. Медельїн (Roberto Medellin) ініціював проведення курсу підготовки вчителів для роботи у сільській місцевості на базі Аграрної школи Сан Хасінто у Мехіко, до якого долучилися близько 400 осіб.

У вересні 1922 р. відбувся перший конгрес “місіонерів”, на якому було прийнято рішення: збільшити кількість учасників культурно-просвітницьких місій до 300 чоловік, а кількість вчителів у сільській місцевості до 20 тис. осіб; вважати проблему освіти у Мексиці соціальною проблемою; визначити земельні ділянки для шкіл; обов’язковою умовою у діяльності сільських шкіл має бути практика сільського господарства [5, 8].

У складі Секретарії народної освіти був утворений Департамент культури індіанського населення, який мав організувати відправлення вчителів у сільські райони, а також забезпечувати підготовку вчительських кадрів, переважно з молоді, що здобула початкову освіту. У 1923 р. був укладений документ Основи організації і функціонування народних будинків (народний будинок (casa del pueblo) розглядався як тип сільської школи), а 17 жовтня 1923 р. за сприяння президента Мексики А. Обрегона розпочала діяльність перша культурно-просвітницька місія у м. Закуальтипан (штат Ідальго). Участь у ній

брали 147 вчителів, з-поміж яких були ті, хто здобули підготовку на курсах соціальної роботи у США (Е. Торрес, Е. Ландасурі, В. Стургес та ін.) [6, 13 – 14].

Наступна місія була організована у травні 1924 р. у Куернаваці (штат Морелос). Протягом 1924 р. було проведено культурно-просвітницькі місії у шістьох регіонах Мексики (Пуебла, Герреро, Коліма, Нуево-Леон, Ідальго, Сан-Луїс-Потосі), у 1930 р. було зорганізовано 14 місій у 19 штатах країни, з них 2 – діяли постійно (в Актопані у штаті Ідальго та Парачо у Мічоакані). У заходах було задіяно 2482 вчителі [7, 206].

У 1925 р. народні будинки стали називатися сільськими школами, а вчителі, які брали участь у складі місії, – інспекторами та інструкторами. У розбудову сільських шкіл та освіти на селі було покладено наступні принципи: сільська школа є освітньою інституцією, що має на меті забезпечувати навчання селян (дітей і дорослих) задля подолання неписьменності, покращення умов їхнього життя; освітня програма сільської школи має містити тематику з життя місцевої сільської громади; сільська школа в економічній перспективі має допомагати раціональному використанню земельних та промислових ресурсів на селі; сільська школа має сприяти пануванню духу соціальної рівності й справедливості на селі; поширення кастильської мови за допомогою сільської школи є основою інкорпорації індіанського населення й підтримання суспільної солідарності [3, 417–418].

У лютому 1926 р. було засновано Дирекцію культурних місій, її головою стала Е. Торрес (Elena Torres). “Культурно-просвітницькі місії” мали виконувати два найважливіші завдання: сприяти підготовці вчителів для сільських шкіл й покращенню соціально-економічних умов життя регіонів, до яких вони спрямовувалися. Вони працювали у кількох напрямках, зокрема заохочували селян до кооперативної діяльності, організували навчання елементарної грамотності, ознайомлювали населення з науковими основами здорового способу життя, проводили культурно-дозвілєві заходи.

У 1928 р. Департамент сільської освіти представив Секретарії народної освіти проект розвитку освітнього процесу на селі, у якому пропонувалося здійснювати професійну підготовку експертів та інспекторів у галузі освіти на селі, а також надавати допомогу місцевим органам влади задля покращення організації й керування навчальними установами на селі. Курси підготовки інструкторів та інспекторів для сільської освіти, упроваджені при

РОЛЬ “КУЛЬТУРНО-ПРОСВІТНИЦЬКИХ МІСІЙ” У РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОЇ ОСВІТИ У МЕКСИЦІ У 1920 – 1950-Х РОКАХ

Мексиканському національному університеті, тривали десять місяців. Академічне навантаження враховувало вивчення таких дисциплін, як філософія освіти, психологія, освіта у сільській місцевості, організація сільських шкіл та керування ними, економіка і соціологія села, сучасні проблеми Мексики та ін. Була передбачена дослідницька робота слухачів курсів та самостійне складання ними комплексних проєктів розвитку сільських шкіл та освіти на селі.

У роботі курсів брали участь видатні мексиканські педагоги Р. Рамірес, М. Саенс, П. де Альба, А. Прунеда, Х. Гвадалупе, І. Медіна, М. Барранко, Е. Бустаманте та ін. [1, 218 – 219].

На початку 1930-х років культурно-просвітницькі місії призупинили свою діяльність, що більшість іспаномовних авторів пов'язують з наслідками повстання крістерос, однієї з найтрагічніших подій в історії Мексики. У 1932 р. установи культурно-просвітницьких місій були інтегровані у регіональні школи для селян, нормальні сільські школи. Кількість сільських шкіл наприкінці 1926 р. складала 2 тис., а у 1934 р. – 8 тис. закладів [3, 419].

За президентства Л. Карденаса культурно-просвітницькі місії відновили свою діяльність у 1938 р. В умовах декларованої доктрини соціалістичного виховання, світської освіти, протиставленої релігійному фанатизму й усіялим забобонам, “культурно-просвітницьким місіям” надавалося важливого значення з боку політичного режиму. Діяльність установ культурно-просвітницьких місій відтоді була відділена від сільських шкіл й мала позашкільний систематичний характер.

У 1940 – 1950-х роках діяли два типи культурно-просвітницьких місій: у сільській місцевості та в урбанізованих центрах (для робітників). Їх загальна кількість становила 70 [3, 422].

У 1940-х роках проблема неписьменності населення Мексики залишалася тривожною. У 1940 р. рівень абсолютної неписьменності у країні становив 47,88% населення. Відповідно до закону від 21 серпня 1944 р. у країні було розпочато Національну кампанію боротьби з неписьменністю. Передбачалося проводити кампанію до 31 травня 1946 р. у три етапи. Будь-який житель на території Мексики віком від 18 до 60 років був зобов'язаний навчитися грамотності – читати й писати [1, 318 – 319].

Кампанія боротьби з неписьменністю тривала й пізніше, діяльність культурно-просвітницьких місій була тісно пов'язана з нею. У 1948 р. була утворена Загальна Дирекція з подолання неписьменності, засновано 21 тис. центрів

грамотності, у них навчалось 350 тис. осіб, працювали 21,5 тис. викладачів. У 1950 р. було констатовано, що у результаті кампанії боротьби з неписьменністю грамотності набули 3.221.156 жителів Мексики [1, 336].

У післявоєнний час концепт базової освіти розумівся як концентрування освітньо-виховної діяльності на п'ятьох напрямках: загальна економіка громад; освіта для повсякденного життя; освіта задля збереження здоров'я; організоване дозвілля; елементарні знання (ЮНЕСКО, 1951). У 1950 р. під проводом ЮНЕСКО у м. Патцкуаро (Мічоакан) був заснований Регіональний Центр з поширення основ знань у Латинській Америці (CREFAL); його головою був призначений Х. Торрес Бодет (Jaime Torres Bodet). Провідними завданнями Центру були професійна підготовка викладацьких кадрів у галузі освіти дорослих, а також забезпечення освітнього процесу дидактичним матеріалом.

Багато з студентів, які навчалися у Регіональному Центрі з поширення основ знань у Латинській Америці, ставилися до участі у культурно-просвітницьких місіях як до набуття важливого досвіду практичної педагогічної діяльності [3, 541].

У 1954 р. відповідно до запровадженої президентом А. Руїсом Кортинесом Програми сільського соціального добробуту, спрямованої на покращення життєвих умов населення сільських місцевостей, у Мексиці було влаштовано 502 центри соціального добробуту в усіх федеративних одиницях. Професійні соціальні працівники, відрекомендовані до центрів, обіймали посади директорів і мали приділяти увагу різним соціальним й освітнім проблемам регіону, організації та розвитку громади [6, 17].

Таким чином, “культурно-просвітницькі місії” зіграли важливу роль у розвитку сільської школи у Мексиці у 1920 – 1950-х роках. Вони були спрямовані насамперед на поширення знань серед селянства, подолання неписьменності, розвиток елементарної освіти на селі, разом з тим сприяли покращенню соціально-економічних умов життя регіонів Мексики. Значним був внесок “культурно-просвітницьких місій” у становленні освіти дорослих, розвитку народної освіти у Латинській Америці.

1. *Historia de la educacion publica en Mexico (1876 – 1976) / F. Solana, R. Cardiel Reyes, R. Bolanos Martinez (coords.). – Mexico: Fondo de cultura economica, 2001. – 645 p.*

2. *Конституція Мексиканских Соединенных Штатов 5 февраля 1917 года (с позднейшими*

ПРОЦЕС ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ПРЕДСТАВНИКА ЮРИДИЧНОЇ ПРОФЕСІЇ

изменениями). – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.vivamexico.ru/wp-content/uploads/2011/10/constitution_of_mexico_rus.pdf.

3. Larroyo F. *Historia comparada de la educacion en Mexico*. – Mexico: I.D.F., 1967. – 596 p.

4. Torres Quintero, G. *Orientaciones y organizacion de las escuelas rurales*. – Mexico: Secretaria de Educacion Publica, 1925. – 28 p.

5. *Las misiones culturales 1932-1933*. – Mexico: Secretaria de educacion publica, 1933. – 357 p.

6. *Manual de trabajo social / Sanchez Rosado, M. (coord.)* – Mexico: Universidad Nacional Autonoma de Mexico, 2004. – 476 p.

7. Minano Garcia, M. *La educacion rural en Mexico*. – Mexico: Ediciones de la Secretaria de Educacion Publica, 1945. – 425 p.

Стаття надійшла до редакції 12.02.2015

УДК 378.14:347.96

Діна Демченко, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов №2
Національного юридичного університету імені Я. Мудрого, м. Харків

ПРОЦЕС ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ПРЕДСТАВНИКА ЮРИДИЧНОЇ ПРОФЕСІЇ

У статті досліджується компетентнісний підхід до професійної підготовки майбутнього юриста, як важливий шлях модернізації освітньої сфери і визначається серед пріоритетних.

Ключові слова: компетентнісний підхід, професійна іншомовна компетентність, формування професійної іншомовної компетентності, фахова підготовка юриста.

Лит. 15.

Дина Демченко, кандидат педагогических наук, доцент кафедры иностранных языков №2
Национального юридического университета имени Я. Мудрого, г. Харьков

ПРОЦЕСС ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ БУДУЩЕГО ПРЕДСТАВИТЕЛЯ ЮРИДИЧЕСКОЙ ПРОФЕССИИ

В статье исследуется компетентностный подход к профессиональной подготовке будущего юриста, как важный путь модернизации образовательной сферы и определяется среди приоритетных.

Ключевые слова: компетентностный подход, профессиональная иноязычная компетентность, формирования профессиональной иноязычной компетентности, профессиональная подготовка юриста.

Dina Demchenko, Ph.D. (Pedagogy), Docent of Foreign Languages Department №2,
National Law University by Y. Mudryi

THE PROCESS OF TRAINING OF FUTURE REPRESENTATIVES OF LEGAL PROFESSION

The article deals with the competent approach to the professional training of future lawyers, as an important way of modernization of contemporary educational sphere and defined as prior.

Keywords: competence approach, professional foreign competence, professional training of the lawyers.

Актуальність теми. Вхідження України в світовий освітній простір супроводжується суттєвими змінами в системі освіти. Сучасний розвиток національної освіти характеризується посиленням уваги до особистості того, хто навчається.

Стратегічна мета реформування й модернізації вищої освіти і науки України, як зазначають науковці, полягає в створенні ефективного інноваційного освітнього середовища у вищих навчальних закладах через сприяння прогресивним нововведенням, упровадженні найсучасніших технологій і моделей навчання в навчальний процес, що повинно здійснюватися “з урахуванням можливостей сучасних

інформаційних технологій навчання та орієнтуватися на формування освіченої, гармонійно розвиненої особистості, здатної до постійного оновлення наукових знань, професійної мобільності та швидкої адаптації до змін у соціально-культурній сфері, системі управління та організації праці в умовах ринкової економіки”.

Аналіз останніх публікацій. Теоретичні положення запровадження компетентнісного підходу в системі освіти розробляють В. Байденко [1], Н. Бібік [2], В. Болотов [3], І. Зимня [4], Л. Карпова [5], О. Лебедев [6], В. Лозова [7], О. Овчарук [8], О. Пометун [9], М. Прадівляний [10], Н. Селезньова [11], А. Хуторський [12], В. Шадріков [13] та інші науковці.